

Salta strandängar

Atlantiska havsstrandängar (*Galuco-Puccinellietalia maritimae*)

Atlantic salt meadows (*Galuco-Puccinellietalia maritimae*)

EU-kod: 1330

Länk: Gemensam text (namn och koder)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf#2

Beskrivning av naturtypen

Länk: Gemensam text (beskrivning av naturtypen)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
[#2](#)

Utdrag ur EU:s tolkningsmanual

Salt meadows of Baltic, North Sea, English Channel and Atlantic shores. Aster tripolium can be present or abundant in most subdivisions.

Svensk tolkning av definitionen

Strandängar och strandbetesmarker påverkade av saltvatten med salinitet vanligen över 15 promille.

Merparten av strandängarna är eller har varit påverkade av slåtter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bl.a. underlag och hävdhistorik, men är oftast präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är i allmänhet helt öppen, men enstaka träd och buskar kan förekomma. I södra Östersjön är strandkämpar en viktig indikatorart på en välhävdad miljö.

Strandhabitatet avgränsas mot havet vid medelvattenståndet. Karaktäristiskt är inslaget av saltrikta fläckar (saltbrännor) som uppstått genom att vatten efter översvämningar avdunstat. Växt- och djursamhällena har speciella anpassningar till hög salthalt. Strandängarna är viktiga fågellokaler.

Kommentarer

Vegetationen på salta strandängar påverkas av naturliga faktorer som till exempel landhöjning, vattenståndsväxlingar och isskrap och är mer eller mindre tydligt zonerad. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare. På platser med mycket gäss kan betespåverkan från dessa vara betydande och hålla naturtypen öppen.

Salta strandängar förekommer på västkusten, från Öresund och norrut och är präglad av saltpåverkan genom stänk och tidvisa översvämningar av havsvatten. Karaktäristiskt för salta strandängar är inslaget av saltrikta fläckar (saltbrännor) som uppstått genom att vatten efter översvämningar avdunstat. Växt- och djursamhällena har speciella anpassningar till hög salthalt. Gränsen för denna naturtyp mot 1630 går vid Falsterbo i södra Skåne.

Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte kan anses gå att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Gränsdragning mot andra naturtyper

- Salta strandängar (1330) avgränsas mot havet vid medelvattenståndet.
- Strandängar vid Östersjön (1630): Gränsen för 1630 går vid Falsterbo i södra Skåne.
- Driftvallar (1210) och glasörtstränder (1310) har företräde framför Salta strandängar (1330).
- Estuarier (1130) och blottade ler- och sandbottnar (1140): Gränsen mot dessa naturtyper går vid medelvattenståndet.
- Fuktängar (6410): Saltpräglad vegetation förekommer ej i 6410.

Viktiga strukturer och funktioner

- Tydligt hävdpräglad markvegetation.
- Naturlig artsammansättning.
- Saltpåverkan genom mer eller mindre regelbundna översvämningar av havsvatten.
- Frånvaro av träd och buskar (se ovan under rubriken Förklaring och avgränsning).
- Naturlig hydrologi.
- Naturlig näringsstatus (ej gödningspåverkat).

Betydelsen av strukturer och funktioner kan variera mellan olika objekt och vid bevarandearbetet måste det enskilda objektets förutsättningar beaktas. Det kan även finnas ytterligare strukturer och funktioner än de ovan nämnda som har betydelse i enskilda fall. I vissa områden kan till exempel förekomst av småvatten vara nödvändigt för groddjur och somliga kärlväxter.

Typiska och karakteristiska arter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	K-art	T-art	Region
Kärlväxter				
<i>Agrostis stolonifera</i>	krypven	K-art		
<i>Argentina anserina</i>	gåsört	K-art		
<i>Armeria maritima</i>	trift	K-art	T-art	B, K
<i>Aster tripolium</i>	strandaster	K-art		
<i>Atriplex calotheca</i>	flikmålla	K-art		
<i>Atriplex littoralis</i>	strandmålla	K-art		
<i>Atriplex pedunculata</i>	saltmålla	K-art	T-art	B, K
<i>Blysmus compressus</i>	plattsäv		T-art	B, K
<i>Blysmus rufus</i>	rödsäv	K-art	T-art	B, K
<i>Carex extensa</i>	segstarr	K-art		
<i>Centaurium littorale</i>	kustarun		T-art	B, K
<i>Centaurium pulchellum</i>	dvärgarun		T-art	B, K

<i>Eleocharis uniglumis</i>	agnsäv	K-art		
<i>Festuca rubra</i>	rödsvingel	K-art		
<i>Gentianella uliginosa</i>	sumpgentiana		T-art	K
<i>Glaux maritima</i>	strandkrypa	K-art	T-art	B, K
<i>Juncus gerardii</i>	salttåg	K-art		
<i>Lotus tenuis</i>	smal kärringtand		T-art	K
<i>Parapholis strigosa</i>	ormax		T-art	K
<i>Plantago major</i> ssp. <i>intermedia</i>	åkergröblad		T-art	B, K
<i>Plantago maritima</i>	gulkämpar	K-art	T-art	B, K
<i>Puccinellia capillaris</i>	saltgräs	K-art		
<i>Puccinellia maritima</i>	revigt saltgräs	K-art		
<i>Rhinanthus minor</i>	ängsskallra		T-art	B, K
<i>Rhinanthus serotinus</i>	höskallra		T-art	B, K
<i>Sagina maritima</i>	strandnarv		T-art	B, K
<i>Sagina nodosa</i>	knutnarv		T-art	B, K
<i>Seriphidium maritimum</i>	strandmalört	K-art		
<i>Spergularia media</i>	havsnarv		T-art	B, K
<i>Spergularia salina</i>	saltnarv	K-art	T-art	B, K
<i>Suaeda maritima</i>	saltört	K-art		
<i>Taraxacum</i> sect. <i>Palustria</i>	strandmaskrosor		T-art	K
<i>Trifolium fragiferum</i>	smultronköver		T-art	B, K
<i>Triglochin maritima</i>	havssälting	K-art		
<i>Tripleurospermum maritimum</i> ssp. <i>maritimum</i>	kustbaldersbrå	K-art		
Fåglar				
<i>Calidris alpina</i> ssp. <i>schinzii</i>	sydlig kärrsnäppa		T-art	K
<i>Charadrius hiaticula</i>	större strandpipare		T-art	B, K
<i>Haematopus ostralegus</i>	strandskata		T-art	B, K
<i>Motacilla flava</i>	gulärta		T-art	K
<i>Sterna albifrons</i>	småtärna		T-art	K
<i>Tringa totanus</i>	rödbena		T-art	B, K
<i>Vanellus vanellus</i>	tofsvipa		T-art	B, K

Klassificering enligt andra klassificeringssystem

Klassificeringssystem	Naturtypens motsvarighet
VIN:	4.2.2 Övre landstrandens vegetation 4.2.3.1 <i>Puccinellia maritima</i> -typ.
Kustbiotoper i Norden:	Strandängar (7.8.6.14; 7.8.7.18)
EUNIS:	Ingår i A2.5 Coastal saltmarshes and saline reedbeds

Utbredning och förekomst

Länk: Gemensam text (utbredning och förekomst)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf

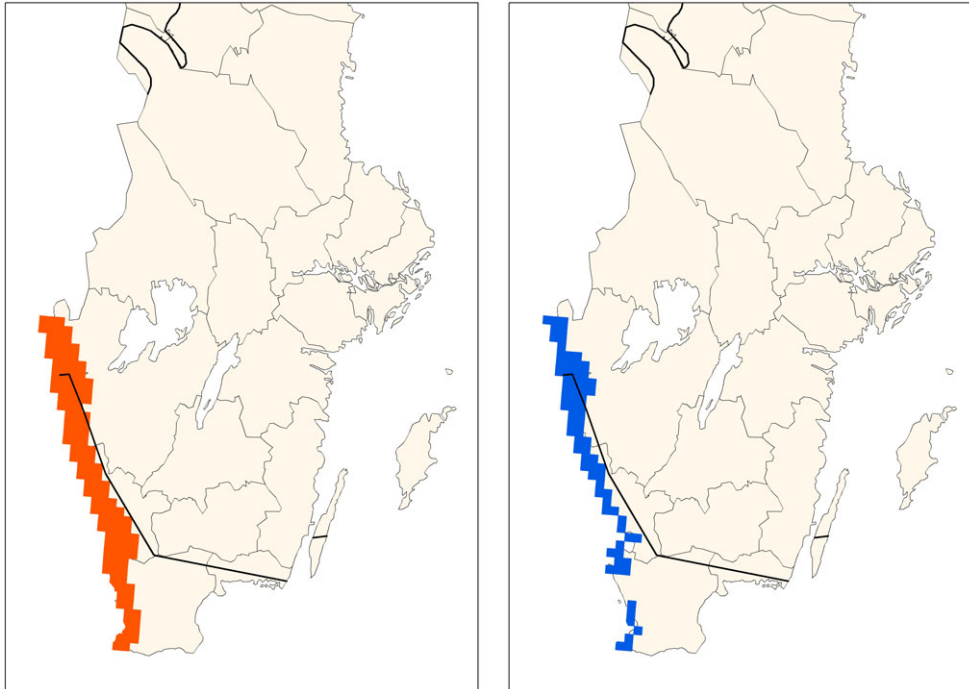
#5

Rapporterad nationell bevarandestatus år 2007

Rapporterat 2007	Reg. A	Reg. B	Reg. K	Totalt
Natura 2000-områden				
Utpekade för naturtypen (st)		12	35	45
Utbredning				
Aktuellt värde (km ²)		3 800	9 800	13 600
Referensvärde (km ²)		3 800	9 800	13 600
Bedömning aktuell status		Gynnsam	Gynnsam	
Bedömning trend		Stabil	Stabil	
Förekomstareal				
Aktuellt värde (km ²)		8	18	26
Referensvärde (km ²)		20	50	70
Bedömning aktuell status		Dålig	Dålig	
Bedömning trend		Stabil	Stabil	
Kvalitet				
Bedömning aktuell status		Otillräcklig	Otillräcklig	
Bedömning trend		Förbättring	Förbättring	
Framtidsutsikt				
Bedömning aktuell status		Otillräcklig	Otillräcklig	
Bedömning trend		Förbättring	Förbättring	
Samlad bedömning				
Bedömning aktuell status		Dålig	Dålig	
Bedömning trend		Stabil	Stabil	

Kommentarer till rapporterade uppgifter

Skälen till att naturtypen inte bedöms ha gynnsam bevarandestatus är att det finns problem med upphörd eller bristande hävd, igenväxning, gödsling, kvävenedfall, för små och fragmenterade arealer, bristande landskapsmosaik orsakat av jord- och skogsbruk och en negativ utveckling för många arter som är knutna till naturtypen. Naturtypen har minskat och fragmenterats under 1900-talet. Nämnade problem och nedläggningar av jordbruk förväntas bestå framöver.

Figur 1. Svenskt utbredningsområde (till vänster) och förekomstareal (till höger).

Förutsättningar för bevarande

Länk: Gemensam text (förutsättningar för bevarande)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf#8

Naturtypen behöver förekomma i tillräckligt stora arealer. Den för naturtypen karakteristiska artsammansättningen är beroende av de strukturer och funktioner som utgör förutsättningarna för naturtypen.

Gynnsamt tillstånd/bevarandestatus förutsätter en icke påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen eftersom typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.

Förvaltning/skötsel

Naturtypen är beroende av hävd för att behålla sina naturvärden och inte växa igen. På platser med mycket gäss kan betespåverkan från dessa vara betydande och bidra till att naturtypen hålls öppen. Kontinuerlig hävd krävs för att bevara naturvärdena på salta strandängar. Hävdtrycket kan variera inom ett brett intervall så länge igenväxning och skadlig ansamling av förna undviks och starkt slitna partier inte dominerar. Viss variation i markvegetationens höjd över tiden och mellan olika delar av objektet är en förutsättning för många arters överlevnad. Betespåsläpp bör ske efter det att de flesta strandängsfåglarna kläckt sina ungar i början av juni. Därefter är

det viktigt att betessäsongen kommer igång medan lågvatten råder och vassvegetationen är smaklig för betesdjuren. Förlängd betesperiod på hösten gynnar naturtypen.

En förutsättning för gynnsamt tillstånd / bevarandestatus är att tillförsel av handelsgödsel inte sker i naturtypen eftersom detta påverkar floran negativt. Negativa effekter av gödsling kan uppstå även när gödning används utanför naturtypen. Strandängar mottar ofta grund- och ytvatten från högre liggande områden längre in från stranden. Om detta vatten förorenas av gödande ämnen, t. ex. från åkrar, påverkas strandängarna också negativt.

Strandängarna får inte dräneras eller vallas in eftersom det förändrar den naturliga hydrologin.

Stängsling mot vattenlinjen bör inte förekomma. Om stängsling är nödvändig måste denna ske en bra bit ut i vattnet så att betesdjuren kan hålla tillbaka vassvegetationen. (OBS Vid särskilt långgrunda stränder i Sydsverige har stängsling mot vattenlinjen traditionellt tillämpats.)

Bortförsel av tång och alger kan i vissa fall vara nödvändigt på strandängarna för att undvika att vegetationen kvävs och att marken göds alltför mycket. I äldre tider förekom ofta tångtäkt regelbundet längs stränderna. Tången användes bland annat som gödning i åkrarna och i vissa trakter som byggnadsmaterial i vallar och hägnader.

Strandängarna är viktiga fågellokaler. Strandängar bör vanligtvis vara fria från buskar och träd. Många vadarfåglar, till exempel sydlig kärrensnäppa, behöver stora öppna ytor för att acceptera strandängen som lämplig häckningsplats. Orsaken till detta är att träd och buskar kan fungera som utkikspunkter för kråkfåglar och andra predatorer.

Hotbild

- Utebliven eller olämplig skötsel av hävdade objekt (på grund av ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk m.m.).
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning med buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.

- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverksamhet.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.
- Intensiv bete och gödsling från gäss kan påverka florans sammansättning negativt.
- Ökad mängd buskar och träd i eller i anslutning till strandängar kan göra att områdets värde som häckningslokal för vadare minskar.
- Kväveläckage från angränsande marker och luftburet kvävenedfall kan påverka floran negativt.
- Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande tång och alger.
- Dräneringar för att påskynda avrinningen från strandängen eller närbelägna marker kan helt eller delvis förstöra biotopen. Strandängens karaktäristiska flora och fauna missgynnas av den minskade saltvattenspåverkan som blir följd.
- Uppläggande av muddermassor.
- Erosion på grund av landsänkning/upphörd sedimentering.
- Uppodling och invallningar. På grund av minskat behov av åkermark är detta ej ett överhängande hot idag.
- Ökad temperatur kan påverka artsammansättningen.

Bevarandeåtgärder

- Gångse åtgärder för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus så att ingen försämringar för naturtypen sker, (dvs att dess intressen respekteras i fysisk planering, tillståndsprovning, generell naturvårdshänsyn, förvaltning av skyddade områden, artskydd och uppföljning samt övervakning).
- Åtgärder för att minska övergödningen genom att minimera utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) hanteras bl.a. genom landsbygdsprogrammet, exempelvis inom projektet ”Greppa näringen”, respektive vattenförvaltningen (EU:s ramdirektiv för vatten).
- I regioner med miljöstöd för skydds-zoner bör länsstyrelsen uppmana till skydds-zoner på eventuella åkrar i anslutning till strandängarna.
- Landsbygdsprogrammets (2007-2013) miljöersättningar innebär att jordbrukare kan få ersättning för skötsel av slåtterängar och betesmarker. Jordbrukare som uppfyller vissa generella skötselvillkor kan få ersättning för allmänna värden. Länsstyrelsen beslutar om vilka marker som därutöver kan få ersättning för skötsel av särskilda värden och fastställer skötselvillkoren i en åtagandeplan. Stöd för kompletterande åtgärder kan lämnas när natur- och kulturmiljövärdena kräver skötsel som lövtäkt, lieslätter eller efterbete. Dessutom finns ett projektstöd för restaurering av slåtterängar och

betesmarker. Ersättning för vissa insatser kan också erhållas från Utvald miljö inom landsbygdsprogrammet.

- Information och rådgivning bedrivs bland annat inom landsbygdsprogrammets åtgärder för kompetensutveckling av lantbrukare inom miljöområdet. Länsstyrelserna ansvarar för den regionala verksamheten som omfattar kostnadsfri enskild rådgivning, kurser och fältvandringar.
- Integrerad kustzonsförvaltning (ICZM), i enlighet med EU:s rekommendationer, inklusive traditionell fysisk planering i linje med Plan- och bygglagen (PBL), vilken reglerar planläggningen av mark, vatten och byggande, är ett viktigt styrmedel för ett långsiktigt bevarande av kusten.
- Sveriges åtaganden inom HELCOM, Baltic Sea Action Plan; aktionsplan för Östersjön.
- EU:s marina strategi.
- Oslo– Pariskonventionen; OSPAR. Samarbeta i Nordost Atlanten inom fem områden; Biodiversitet och ecosystem, övergödning, miljöfarliga ämnen, marin industri i utsjöområden, och radioaktiva ämnen. the Biodiversity and Ecosystem Strategy, the Eutrophication Strategy, the Hazardous Substances Strategy, the Offshore Industry Strategy and the Radioactive Substances Strategy.
- Åtgärder som kan minska kväveläckage och erosion från åkermarken är berättigade till EU-stöd. I regioner med miljöstöd för skyddszoner bör länsstyrelsen uppmana till skyddszoner på eventuella åkrar i anslutning till naturtypen.
- Genomförandet av Åtgärdsprogram för Sydlig kärrensäppa, Vadare på sydsvenska strandängar, Ostronört, Martorn, Stinkmålla.

Regelverk

Länk: Gemensam text (regelverk)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
[#11](#)

- Naturtypen ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 1
- Regelverk som är särskilt viktiga för naturtypen är de som är knutna till naturliga fodermarker och jordbrukets miljöersättningar, markavvattning, djurskyddsområde och strandskydd.

Bevarandemål, målindikatorer och uppföljning

Länk: Gemensam text (bevarandemål och uppföljning)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
[#19](#)

På Naturvårdsverkets hemsida om uppföljning i skyddade områden, finns en rapport (6379:2010) om uppföljnings i skyddade områden. Den beskriver arbetet med formulering av mål och användande av målandikatorer för att följa upp målen. Rapporten beskriver det generella arbetet, och uppföljningen i detalj beskrivs i manualer för uppföljning av olika naturtyper. Det finns även manualer för uppföljning av olika naturtypsgrupper. Där finns information om arbetsmetoder, och exempel på olika målandikatorer.

Det finns bland annat manualer för Betesmarker och slätterängar, för Stränder och sanddyner, för Flygbildstolkning och för olika artgrupper.

Litteratur och kontaktuppgifter

Länk: Gemensam text (litteratur och kontaktuppgifter)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/natur/naturgemensam.pdf#%3C

Naturtyps- och ekosystemvis litteratur

Ekstam U, Aronsson M. Forshed N. (1988). Ängar

Ekstam U, Forshed N. (1992). Om hävden upphör

Ekstam, U. & Forshed, N. (1996): Äldre fodermarker. Betydelsen av hävdregimerna i det förgångna, Målstyrning, Mätning och uppföljning. Naturvårdsverket förlag, Stockholm.

Götmark, F., Gunnarsson, B. & Andrén, C. (1998): Biologisk mångfald i kulturlandskapet - Kunskapsöversikt om effekter av skötsel av biotoper, främst ängs- och hagmarker. Naturvårdsverket. Rapport 4835.

Helsinki Commission (1998). Red list of marine and coastal biotopes and biotope complexes of the Baltic Sea, Belt Sea and Kattegat

Johansson O., Ekstam U, Forshed N (1986). Havsstrandängar

Jordbruksverket. (1998): Skötselhandbok för gårdens natur- och kulturvärden.

Jordbruksverket (1994-2003): Faktaserie om biologisk mångfald och kulturmiljövärden i odlingslandskapet.

Naturvårdsverket (2000): Kust- och skärgårdsområden i Sverige. Rapport 5116.

Nordiska Ministerrådet (2001): Kustbiotoper i Norden.

Naturvårdsverket (2008) Sveriges åtaganden i Baltic Sea Action Plan. Rapport 5830.

Riksantikvarieämbetet. (1994): Skötsel av kulturvärden i odlingslandskapet. Fakta-
bladserie.

Riksantikvarieämbetet. (1996): Odlingslandskapet - en lång markanvändnings
historia.

Svensson S. Svensson M & Tjernberg M. (1999). Svensk Fågelatlas

UK Marine SAC:s Project Marine Monitoring Handbook

Naturtyps- och ekosystemvisa länkar

Greppa näringen:

<http://www.greppa.nu/startsidea.106.14f79cb117833f3e2780001486.html>

HELCOM: <http://www.helcom.fi/>

OSPAR: <http://www.ospar.org/>

Kontaktuppgifter

Mona Johansson
mona.johansson@artdata.slu.se
018-67 25 48

ArtDatabanken
Bäcklösavägen 10
Box 7007
750 07 Uppsala